

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2018/19:MJU4y

Verksamheten i EU under 2018

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har gett bl.a. miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse Verksamheten i Europeiska unionen under 2018 och de följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att yttra sig över del 9 och 10 i skrivelsen och över motionerna 2018/19:3052 (SD) yrkandena 57–63 och 2018/19:3050 (V) yrkande 13 i den del som rör utskottets beredningsområde. I yttrandet finns två avvikande meningar (SD, V).

Utskottets överväganden

Inledning

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2018 i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen är en övergripande och kortfattad beskrivning av Europeiska unionens utveckling och förbindelser med omvärlden, det ekonomiska och sociala samarbetet, det rättsliga och inrikes samarbetet samt unionens institutioner. Den tar upp beslut och händelser i unionen och redovisar bredden i unionens frågor utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar. Miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde hanteras i del 9 och del 10 där regeringen redovisar de frågor som har behandlats av ministerrådet för jordbruk och fiske respektive ministerrådet för miljö.

Vissa jordbrukspolitiska frågor m.m.

Skrivelsen

Den gemensamma jordbrukspolitiken

Regeringen framhåller i skrivelsen att EU:s gemensamma jordbrukspolitik är ett harmoniserat politikområde som består av två pelare: första pelaren (direktstöd och marknadsstöd) och andra pelaren (miljö- och landsbygdsstöd).

I juni 2018 presenterade kommissionen ett reformförslag för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) efter 2020. Reformpaketet omfattar tre förordningar som presenterades på rådsötet den 18 juni. Förslaget innebär ett ökat inflytande för medlemsländerna i val av åtgärder samt regler och villkor för åtgärderna. Genomförandet styrs i den strategiska plan som medlemsstaterna ska ta fram. Utgångspunkten för reformen är att politiken ska bli mer resultatorienterad, fokusera mindre på regelefterlevnad samt övergå till en mer samordnad revision och kontroll. Reformförslagen diskuterades på rådsötet i juni, oktober, november och december. En framstegsrapport presenterades på rådsötet i december 2018. Målsättningen är att fatta beslut om reformpaketet andra halvan av 2019.

Utöver reformförslagen redogörs i skrivelsen även för förhandlingarna med Europaparlamentet om förslaget till direktiv om otillbörliga affärsmetoder i livsmedelskedjan, respektive om förslaget till ny förordning för spritdrycker. För dessa två förslag kunde preliminära överenskommelser nås i slutet av 2018.

Den gemensamma fiskeripolitiken

Den gemensamma fiskeripolitiken är en fullt utvecklad unionspolitik. Målet är att förvalta en gemensam, gränsöverskridande naturresurs på ett sådant sätt

att ett hållbart nyttjande kan uppnås i ekonomiskt, miljömässigt och socialt hänseende.

I skrivelsen redogörs bl.a. för de beslut som fattades under året vad gäller fiskemöjligheter i Östersjön respektive Västerhavet för 2019. Besluten innebar att fiskemöjligheterna fastställdes i linje med den gemensamma fiskeripolitikens mål och principer och att Östersjöplanen tillämpades för de arter som omfattas av den. Besluten innebär även att fritidsfiske på torsk i västra Östersjön regleras på EU-nivå, att åtgärder för att bevara torsk i västra Östersjön kompletteras samt åtgärder vad gäller felrapportering av lax. Besluten innebär också att den europeiska ålen skyddas ytterligare genom att det obligatoriska tidsbestämda fiskestoppet från 2018 utökas till att även gälla fritidsfiske och glasålsfiske samt i flera vatten.

I skrivelsen redogörs även för det förslag som kommissionen presenterade den 30 maj 2018 om revidering av den nu gällande förordningen om fiskerikontroll samt revidering av andra rättsakter som innehåller bestämmelser om kontroll. Förslaget justerar dagens kontrollförordning till Lissabonfördraget, anpassar kontrollreglerna till den reformerade gemensamma fiskeripolitiken (GFP) och tar hand om de nuvarande svårigheterna med regelefterlevnaden för att säkerställa att GFP:s mål uppnås.

En kortfattad redovisning av rådets beslut den 29 november 2018 om nytt partnerskapsavtalet om hållbart fiske mellan EU och Marocko m.m. återfinns i bilaga 3 till regeringens skrivelse.

Skogspolitiska frågor

Regeringen framhåller i skrivelsen att det inom EU inte finns någon specifik rättslig grund för en gemensam skogsbrukspolitik. Svenskt skogsbruk påverkas emellertid av en utvecklad unionspolitik på en rad olika områden, inte minst på klimat- och energiområdet, av EU-rättsliga bestämmelser som rör biologisk mångfald och andra frågor om miljön samt av internationella skogliga överenskommelser. Under året fortlöpte arbetet med att genomföra den fleråriga planen för EU:s icke bindande skogsstrategi. Regeringen värnar det nationella självbestämmandet i skogsfrågor och följer noggrant nya EU-initiativ och hur dessa kan påverka svensk skog och skogsnäring. Generellt verkar Sverige för att begränsa EU-insatser som berör skogsområdet. Samtidigt ska subsidiaritetsprincipen respekteras för de områden som faller inom EU:s befogenhet. Enligt skrivelsen har Sverige förvaltats och stärkt de möjligheter till kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt förbättrad samordning inom EU som strategin omfattar. I skrivelsen redogörs även för förhandlingsläget när det gäller ett rättsligt bindande skogsavtal i Europa.

Livsmedel, djur och växter

Regeringen anför i skrivelsen att det inom EU finns omfattande regelverk för växter, djur och livsmedel. Enligt Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) har unionen och medlemsstaterna skyldighet att

ta hänsyn till djurens välfärd. Lagstiftningen om djurhälsa syftar till att säkerställa en hållbar djurproduktion, underlätta handeln med djur och animaliska produkter inom EU utan att sprida sjukdomar samt förhindra smitta från djur till människa. Lagstiftningen om livsmedel är i stort sett harmoniserad inom unionen. När det gäller växter syftar lagstiftningen bl.a. till att skydda unionen mot allvarliga växtskadegörare och att säkerställa att utsäde m.m. är av god kvalitet.

I skrivelsen redovisas att arbetet i den plattform för djurskydd som kommissionen beslutade om att inrätta 2017 fortgick under året. För närvarande finns ett antal olika undergrupper för frågor om djurtransporter, svansbitning hos grisar, ansvarsfullt ägande och skötsel av hästar, handel med hundar, fisk samt unghöns. Bildandet av en undergrupp om griskastrering har aviserats. Under 2018 antogs de nya förordningarna om veterinärmedicinska läkemedel samt om läkemedel i foder. Förordningarna innehåller bl.a. åtgärder för att motverka antibiotikaresistens och att läkemedelsrester läcker ut i miljön.

I skrivelsen redovisas även de pågående förhandlingarna om revidering av dricksvattendirektivet och om förslaget om insyn och hållbarhet i EU:s system för riskbedömning i livsmedelskedjan.

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:3052 av Lars Andersson m.fl. (SD) yrkande 57 menar motionärerna att den gemensamma jordbrukspolitiken är en icke ändamålsenlig övergripande lösning som inte är anpassad till svenska förhållanden. Motionärernas strävan är att öka det nationella inflytandet över jordbrukspolitiken och dessutom sänka medlemsavgifterna. För svenskt vidkommande borde i stället jordbruksstöden i större utsträckning hanteras av den svenska staten, och på så sätt uppnå både produktions-, landsbygds-, och miljömål på ett effektivt sätt. Det är därför motionärernas mening att regeringen ska verka för att stärka det nationella inflytandet över jordbrukspolitiken.

Enligt yrkande 58 i samma motion ska fiskeripolitiken bedrivas på mellanstatlig nivå, vilket i Sveriges fall innebär samarbete inom och genom EU. Fiskerikontrollen måste dock vara lika effektiv i alla EU-länderna. Regelverken i de olika Östersjöländerna kan slå olika hårt mot olika länders fiskare. Dagens fiskeripolitik inom EU gör att svenska fiskare blir särbehandlade och att fisket inte bedrivs på lika villkor inom de olika länderna.

I kommittémotion 2018/19:3050 av Håkan Svenneling m.fl. (V) anförs i yrkande 13 i denna del att regeringen ska verka för att EU säkerställer att fiskeriatvål mellan EU och Marocko, i enlighet med EU-domstolens beslut, inte innefattar Västsaharas territorium så länge Västsaharas folk, via deras legitima representant Polisario, inte har gett sitt samtycke.

I kommittémotion 2018/19:3052 av Lars Andersson m.fl. (SD) yrkande 59 om djurskydd och livsmedel anförs att det bästa sättet att uppnå ett starkt

djurskydd inom EU är att verka för striktare gemensamma regler vid transport och motverka undantag för plågsamma slaktmetoder. Motionärerna vill verka för att varje medlemsstat i högre grad får införa de sjukdoms- och smittkontroller som anses nödvändiga för att förhindra införsel av smittsamma sjukdomar.

I samma motion, yrkande 60 om skogsbruk, påtalar motionärerna att det inte finns någon specifik rättslig grund för en gemensam politik för skogsbruket men att den nuvarande trenden är att unionen ändå reglerar skogspolitiken, genom sitt inflytande över andra områden. Som exempel lyfter motionärerna de skogliga referensnivåerna. Enligt motionärerna kan denna process ses som en del av en övergripande utveckling som ytterst syftar till att införa överstatliga inslag i medlemsländernas skogs- och energipolitik och en överföring av makt från medlemsländerna till EU:s institutioner. Sverigedemokraterna motsätter sig denna process och anser att Sverige måste värna den nationella beslutanderätten över skogen. Därtill anför motionärerna att EU:s fågeldirektiv om det följs strikt skulle innebära att skogsbruk i praktiken skulle vara mycket starkt reglerat.

I yrkande 61 i samma motion påtalas att motionärerna i frågor som berör viltförvaltning inte heller ser några mervärden med att EU dikterar förutsättningarna för svensk viltförvaltning. Kunskaperna om lokala förhållanden finns i första hand ute i de lokala samhällena, och besluten bör i princip flyttas närmare de områden som berörs av viltförvaltningen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Regeringens prioriteringar i förhandlingarna om den framtida jordbrukspolitiken efter 2020 har förankrats i riksdagen vid ett flertal tillfällen. Överläggningar om reformförslagen hölls i miljö- och jordbruksutskottet i juni, oktober och november 2018. Vägledande principer för regeringen i förhandlingarna om GJP är totalt minskade utgifter, marknadsorientering, lika konkurrensvillkor, stärkta miljö- och klimatambitioner samt förenkling. Regeringen är positiv till kommissionens ansats att ge medlemsländerna en ökad flexibilitet i genomförandet samt att politiken i högre grad än i dag ska vara resultatorienterad. Regeringen anser att det är viktigt att stöden utformas på ett sätt som inte resulterar i att lågt ställda nationella klimat- och miljökrav skapar konkurrensfördelar för enskilda medlemsländer.

Fiskerikontrollen regleras till övervägande del av EU-förordningar, i huvudsak rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i unionen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs m.m. (kontrollförordningen). Havs- och vattenmyndigheten har ansvar för svensk fiskerikontroll. I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23 s. 40) redovisas att Havs- och vattenmyndigheten har utvecklat ett nationellt spårbarhetssystem för att förbättra kontroll av fångst och tillgodose konsumenternas behov av säkrare information om fångsten och dess ursprung

i enlighet med den nuvarande kontrollförordningen. Systemet är under införande och började användas av berörda aktörer den 1 januari 2019.

En överläggning om förslaget till ny kontrollförordning hölls i miljö- och jordbruksutskottet i juni 2018. Regeringen välkomnade då förslaget till revidering av den nuvarande kontrollförordningen och avser att verka för ett kontrollsystem som är effektivt, ändamålsenligt och anpassat till den gemensamma fiskeripolitiken. Regeringen anser att det är angeläget att nå målen som sätts upp inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Regeringen anser samtidigt att kontrollåtgärderna ska vara proportionerliga och leda till förbättrad fiskerikontroll och rättvisa konkurrensregler för fiskets aktörer. Regeringen anser också att det är viktigt med förenkling för både myndigheter och fiskets aktörer så att det på ett enkelt sätt ska vara möjligt att uppfylla kontrollkraven.

Utskottet har under flera års tid påpekat vikten av att den gemensamma fiskeripolitiken genomförs samstämmigt i alla EU:s medlemsstater. Till exempel anfördes följande i betänkande 2018/19: MJU3 Fiskeripolitik:

Utskottet har vid upprepade tillfällen påpekat det självklara i att EU-gemensamma regler måste följas av samtliga parter för att reglerna ska få avsedd effekt. Samtidigt som medlemsstaterna i allmänhet åtföljer de viktigaste förpliktelserna som föreskrivs är utskottet väl medvetet om att regler inte alltid genomförs fullt ut, vilket ibland skapar ojämlika situationer inom EU. Givetvis anser utskottet att sådana missförhållanden måste stävjas, inte enbart för att säkerställa jämlika konkurrensvillkor utan även för att säkerställa att fisket bedrivs på ett miljömässigt hållbart sätt. Utskottet ser av denna anledning positivt på att kommissionen lagt fram ett förslag till reviderad kontrollförordning som inom kort kommer att börja förhandlas på EU-nivå. Utskottet noterar att syftet med förslaget bl.a. är att förbättra efterlevnaden av fiskeripolitikens regler och att säkerställa lika villkor för fiskets aktörer. Utskottet noterar också att det följer av januariavtalet att regeringen åtagit sig att stärka kontrollen för att stoppa illegalt fiske utan att för den delen öka den samlade administrativa bördan för företagen. Av avtalet framgår det även att det ska genomföras försök med kameraövervakning av fiskefartyg för att se till att utkastförbudet följs.

Av skrivelsen framgår även att rådet den 29 november 2018 fattade beslut om ett nytt partnerskapsavtal om hållbart fiske mellan EU och Marocko, som ersätter 2007 års avtal. Mot bakgrund av en dom från EU-domstolen (mål C-266/16) funnit att fiskepartnerskapsavtalet mellan EU och Marocko och dess protokoll inte var tillämpliga på Västsaharas territorium eller på vattnet angränsande till Västsahara bemyndigades kommissionen i april 2018 att inleda förhandlingar med Marocko om ett nytt avtal och protokoll, som också skulle omfatta Västsahara och angränsande vatten. Förhandlingar mellan EU-kommissionen och Marocko ägde rum mellan april och juli 2018. Rådet fick den 29 november ta ställning till de reviderade protokollen. Sverige röstade nej av folkrättsliga skäl.

Av regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen - åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) framgår att Sverige och flera andra medlemsstater har framfört att djurtransporter är en prioriterad fråga att arbeta med i

djurskyddsplattformen, och i linje med det har det inom plattformen inrättats en särskild undergrupp som ska arbeta med djurtransportfrågor. Gruppen arbetar med att främja utbyte av information, erfarenheter och bästa praxis samt att underlätta samarbete på området. Under våren 2018 anordnades en konferens om djurtransporter i Sofia där kommissionen, EU:s medlemsstater och Världsoorganisationen för djurhälsa (OIE) utbytte erfarenheter om utmaningar och bästa praxis för långa djurtransporter. Österrike fokuserade under sitt ordförandeskap hösten 2018 på att få en samsyn kring vilka åtgärder som kan vidtas för att se till att djurskyddet upprätthålls under långa transporter till tredjeländer. Kommissionen tog 2012, inom ramen för EU:s strategi för djurskydd (2012–2015), initiativ till en undersökning om märkning av kött från obedövad slakt. En rapport från kommissionen skulle ha presenterats under 2013 men har ännu inte lagts fram för rådet. Kommissionen har också inom ramen för EU:s strategi låtit genomföra en studie om att ta fram bästa praxis för ett gott djurskydd vid tidpunkten för avlivningen. Resultatet av studien presenterades i januari 2018. För att stödja medlemsstaterna har kommissionen tagit fram utbildningsmaterial om avlivning av bl.a. nöt, gris, får och fjäderfä.

Den 21 april 2021 kommer den nya djurhälsoförordningen (EU) 2016/429 att börja tillämpas. Förordningen är en ramlag och kommer att ersätta en stor del av de EU-direktiv som tidigare reglerat djurhälsoområdet. Syftet med den nya djurhälsoförordningen är bl.a. att uppdatera och få en mer samlad lagstiftning. Förordningen omfattar regler om bl.a. sjukdomsövervakning, beredskap, sjukdomsbekämpning, registrering av djur och anläggningar, spårbarhet, villkor för djurförflyttningar, införsel till unionen, export från unionen och nödåtgärder mot djursjukdomar. Regeringen gav den 6 december 2018 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av nuvarande lagstiftning på djurhälsoområdet (dir 2018:111). Syftet med översynen är att anpassa lagstiftningen till den nya djurhälsoförordningen och andra nya EU-bestämmelser. Syftet är också att få till stånd en modern och sammanhållen lagstiftning med en tydlig systematik. Lagstiftningen ska säkerställa ett gott smittskydd och därigenom tillvarata djurskydds-, folkhälso- och miljöintressen samt produktionsekonomiska intressen. Utredaren ska bl.a. överväga vilka lagstiftningsåtgärder, t.ex. processuella bestämmelser, som kan krävas för att komplettera EU:s djurhälsoförordning och annan ny lagstiftning på EU-nivå, bedöma om det finns behov av och möjlighet att ha andra kompletterande nationella bestämmelser samt lämna förslag till en ny djurhälsolag som är enkel att förstå, överblicka och tillämpa. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2019.

Mot bakgrund av att EU-samarbetet rymmer flera processer som, direkt eller indirekt, kan medföra konsekvenser för skog, skogsbruk och skogsnäringen har riksdagen tillkännagett för regeringen vikten av att även fortsättningsvis tydligt värna om det nationella självbestämmandet över skogsfrågor inom EU-samarbetet. Regeringen behöver i EU och andra internationella sammanhang arbeta för att vinna gehör för att hållbart svenskt

skogsbruk är förenligt med biologisk mångfald, rekreation och god användning av skogsråvara (bet. 2018/19:MJU8 s. 57, rskr. 2018/19:146). I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23 s. 55f.) redovisas att regeringen i samband med genomförandet av EU:s skogsstrategi har värvat om det nationella självbestämmandet över skogsfrågor. Denna aspekt har bevakats även i förhandlingar om genomförandet av EU:s klimat- och energiramverk. I samma proposition anförts att regeringen inom det skogliga EU-arbetet, inklusive genomförandet och utvärderingen av EU:s skogsstrategi, fortlöpande bevakat policyutvecklingen på området. Ett viktigt exempel är förhandlingarna om Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/841 av den 30 maj 2018 om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk inom ramen för klimat- och energipolitiken fram till 2030, där regeringen fört fram att det är viktigt att medlemsstaterna även fortsättningsvis beslutar om sina referensvärden för skogsbruk nationellt. I strategin för det nationella skogsprogrammet har regeringen betonat vikten av att fortsätta att värna det nationella självbestämmandet i skogsfrågor.

EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv anger ramarna för hela EU:s naturvårdspolitik. Direktiven, som ska inarbetas i varje medlemslands lagstiftning, finns till för att bevara den biologiska mångfalden inom EU. I sin utvärdering av naturvårdsdirektiven drog kommissionen slutsatsen att naturvårdsdirektiven inte skulle revideras utan att de fortfarande är mycket relevanta och ändamålsenliga och att genomförandet av direktiven behöver förbättras i medlemsstaterna. Efter en utvärdering av naturvårdsdirektiven presenterade kommissionen i april 2017 en handlingsplan. Under 2018 har kommissionen arbetat med att revidera vägledningarna för art- och habitatdirektivet när det gäller strikt skydd av arter och bedömning av planer och projekt, vilka Sverige har lämnat synpunkter på. Utskottet har tidigare behandlat frågan om en översyn av artskyddsförordningen. Utskottet konstaterade i betänkande 2017/18:MJU17 att frågan om artskyddet och dess innebörd för skogsbruket har diskuterats under de senaste åren och att tillämpningen av artskyddsförordningen även är föremål för prövning i domstol. Utskottet pekade då även på att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket framhållit behovet av en översyn av artskyddsförordningen. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att regeringen borde initiera en översyn av artskyddsförordningen för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker. Enligt överenskommelsen i januariavtalet ska artskyddsförordningen ses över under perioden 2019–2020 med målet att ”effektivt och rättssäkert kunna skydda hotade arter och vara tydlig gentemot markägare om när man har rätt till ersättning”. Av avtalet framgår att regeringen har åtagit sig att ta fram en ny förordning under 2021.

Viltförvaltning hanteras inte specifikt i skrivelsen. EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektivet har stor betydelse för den svenska viltförvaltningen. Av Naturvårdsverkets strategi för svensk viltförvaltning som presenterades i juni 2015 (NV-00303-15) framgår att beslut inom

viltförvaltningen ska fattas så nära de människor som berörs som möjligt. Enligt strategin kräver förvaltningen avvägningar och kompromisser mellan olika intressen, och frågornas karaktär avgör om det bäst görs på internationell, nationell, regional eller lokal nivå. I strategin anförts att Sverige är en del av EU och att EU:s bestämmelser har stor påverkan på hur vilt kan förvaltas i Sverige. Därför är det enligt strategin viktigt att delta aktivt i EU-arbetet och föra fram den svenska viltförvaltningens behov och erfarenheter för att bidra till en lärande och anpassningsbar förvaltning.

Vissa miljöpolitiska frågor

Skrivelsen

Klimat

Regeringen anför i skrivelsen att klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. För att klara klimatutmaningarna och främja en hållbar utveckling krävs en ambitiös och sammanhållen klimatpolitik, såväl globalt som inom EU. EU är en drivande kraft i det globala klimatarbetet. Det är viktigt att EU så snart som möjligt genomför ramverket för energi- och klimatpolitiken till 2030.

Under 2018 antogs tre rättsakter som ingår i EU:s klimatområde till 2030: direktivet om EU:s system för handel med utsläppsrätter (EU ETS), EU:s ansvarsfördelningsförordning (ESR) samt förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF). I och med antagandet av dessa rättsakter genomför EU sitt åtagande till 2030 under Parisavtalet.

Den 9 oktober antog miljørådet rådsslutsatser med EU:s position inför FN:s konferens om klimatförändringar (COP 24). Sverige hade drivit att det skulle ingå ett tydligt ställningstagande om att EU skulle se över sitt nationella utsläppsminskningståtagande (NDC) före 2020 i ljuset av resultatet från Talanoadialogen, vilket också ingick i slutsatserna när dessa antogs. Överläggning i miljö- och jordbruksutskottet och samråd i EU-nämnden ägde rum i oktober 2018.

COP 24 hölls i Katowice i Polen den 2–15 december 2018. Vid mötet antog parterna ett långsiktigt regelverk för hur länderna ska planera, kommunicera, genomföra, rapportera och följa upp sina åtaganden under Parisavtalet. Det enda man inte nådde beslut om var s.k. gemensamma samarbetsformer, som i stället ska förhandlas under 2019.

Den 22 mars 2018 uppmanade Europeiska rådet kommissionen att senast det första kvartalet 2019 presentera ett förslag till en långsiktig klimatstrategi i enlighet med Parisavtalet. Den 28 november 2018 presenterade kommissionen sitt förslag till en långsiktig klimatstrategi. Sverige besvarade under hösten kommissionens öppna samråd.

Horisontella miljöfrågor

I skrivelsen anför regeringen att EU ska vara en drivande kraft för att både inom EU och globalt skydda miljön och underlätta omställningen till en resurseffektiv och cirkulär ekonomi som säkerställer en hållbar utveckling. Under året pågick förhandlingar om en ny Life-förordning för perioden 2021–2027. Förordningen syftar till att genom projektåtgärder stärka genomförandet av EU:s miljö- och klimatpolitik samt komplettera annan miljö- och klimatfinansiering i EU:s budget. Överläggning ägde rum i miljö- och jordbruksutskottet i december 2018.

I skrivelsen redogörs även för den uppdatering av kommissionens bioekonomistrategi som presenterades i oktober 2018. Där föreslås 14 åtgärder för ett mer innovativt, resurseffektivt och konkurrenskraftigt samhälle som förenar livsmedelstrygghet med en hållbar användning av förnybara resurser för industriändamål, samtidigt som miljöskyddet säkerställs.

Kemikalier och avfall

EU:s kemikaliepolitik syftar till att skydda människor och miljö mot farliga kemikalier och säkra att avfallet kan tas om hand på ett miljömässigt bra och säkert sätt och utnyttjas som resurs. Kommissionen presenterade den 28 maj 2018 ett förslag till direktiv som innehåller förslag till åtgärder som medlemsstaterna ska vidta för att minska vissa plastprodukters inverkan på miljön. Huvudsyftet med initiativet är att förebygga och minska det marina plastskräpet i form av plastartiklar för engångsbruk och fiskeredskap som innehåller plast. Förslaget till ett plastdirektiv är en del av kommissionens strategi för plast i en cirkulär ekonomi som har sin utgångspunkt i den handlingsplan för cirkulär ekonomi som kommissionen presenterade i december 2015. Överläggning ägde rum i miljö- och jordbruksutskottet i mars 2018.

Motionen

I kommittémotion 2018/19:3052 (SD) av Lars Andersson m.fl. (SD) yrkande 62 anføres att klimatpolitiken ska ses i ett globalt perspektiv. Motionärerna motsätter sig inte Parisavtalet men anser att Sverige i detta osäkra läge bör vara tydligt med att man inte är beredd att öppna för diskussioner om att gå längre än redan beslutade utsläppsminskningar på EU-nivå. Motionärerna anser även att EU:s utsläppshandelssystem visat sig vara ett effektivt sätt att begränsa utsläppen av koldioxid, just eftersom åtgärderna styrs dit de har störst effekt, och att Sverige därför inom EU bör verka för att det ska innefatta fler länder, även utanför EU. I yrkande 63 i samma motion anføres i fråga om avfallshantering att frågor som inte måste hanteras på EU-nivå för att den inre marknaden ska fungera i stället ska avgöras på nationell nivå. Avfallshantering utgör enligt motionärerna närmast ett typexempel på en fråga som inte lämpar sig för överstatliga lösningar. Sådana prioriteringar görs bäst på nationell nivå.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I betänkande 2018/19:MJU4 Klimatpolitik redovisas utskottets ställningstagande i fråga om Sveriges ambitioner i EU:s klimatarbete. Där anser utskottet liksom tidigare att EU spelar en avgörande roll som ledare i det internationella klimatarbetet dels genom att bidra till att nå Parisavtalets långsiktiga mål, dels genom att visa omvärlden att det går att förena god ekonomisk tillväxt med klimathänsyn. Det är därför enligt utskottet angeläget att regeringen fortsätter verka för att EU utformar en ambitiös och långsiktig klimatstrategi i linje med de långsiktiga målen i Parisavtalet samt verkar för effektiva styrmedel för att minska utsläppen. Utskottet välkomnar att regeringen ska driva på för en klimatlag på EU-nivå. Utskottet noterar även att regeringen enligt januariavtalet åtagit sig att reformera EU:s regler för statsstöd och övriga stödsystem så att de bidrar till och inte motverkar ett fossilfritt samhälle och genomförandet av Parisavtalet. Vidare noterar utskottet i samma betänkande att reformeringen av EU:s handelssystem för utsläppsrätter bl.a. innebär att överskott av utsläppsrätter sedan den 1 januari 2019 placeras i marknadsstabilitetsreserven, vilket betyder att ytterligare insatser för nationella utsläppsminskningar under vissa förutsättningar har en effekt på utsläppstaket för hela unionen. Utskottet noterar även att det förbereds för att ansluta Schweiz nationella system till EU:s utsläppshandelssystem. Dessutom har Sverige inlett ett samarbete med Kalifornien för att utveckla och förbättra systemen för handel med utsläppsrätter.

I maj 2018 antogs EU:s avfallspaket, en revidering av EU:s avfallslagstiftning. Revideringen har varit en viktig del i EU:s arbete mot en mer cirkulär ekonomi. Ändringarna fastställer bl.a. högre krav på förebyggande åtgärder, återvinning och separat insamling av avfall. Sex olika direktiv berörs av avfallspaketet. Ändringarna i direktiven ska bidra till minskade avfallsmängder, ökad återanvändning av produkter och komponenter, ökad återvinning samt en förbättrad avfallshantering. Dessutom fastställs bindande avfallsmål som ska uppnås till 2025, 2030 och 2035. De nya reglerna träder i kraft den 5 juli 2020.

I miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19:MJU5 om cirkulär ekonomi noterade utskottet att flera initiativ har tagits för att öka takten i omställningen till en cirkulär ekonomi och för att denna omställning ska göras på ett kostnadseffektivt sätt samtidigt som nya arbetstillfällen stimuleras. Vidare noterar utskottet att regeringen lyft fram detta som viktiga frågor framöver.

Av överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna, det s.k. januariavtalet, framgår det att utvecklingen av en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi ska stärkas och att det ska göras en bred översyn av regelverken för återvinning och hantering av avfall och restprodukter för att främja innovation och företagande i den cirkulära ekonomin.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens skrivelse om verksamheten i Europeiska unionen är ett viktigt underlag för att riksdagen ska kunna följa utvecklingen inom EU. Skrivelse 2018/19:115 ger en överskådlig redovisning av verksamheten i unionen det gångna året inom utskottets beredningsområde.

Liksom tidigare år påminner utskottet om att unionens politik och inre åtgärder, bl.a. den inre marknaden, den fria rörligheten och den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken, behandlas i den tredje delen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Som EU-medlem deltar Sverige fullt ut i den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken. Utskottet kan konstatera att den svenska jordbrukssektorn i allt högre grad verkar på en internationellt konkurrensutsatt marknad och att EU är en handelspartner av avgörande och växande betydelse.

Utskottet konstaterar vidare att förhandlingarna om den framtida gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020 inletts och noterar att utgångspunkten för reformen är att politiken ska bli mer resultatorienterad, med ökat inflytande för medlemsländerna i val av åtgärder samt regler och villkor för åtgärderna.

Vad gäller den gemensamma fiskeripolitiken är det utskottets mening att gemensamma resurser, såsom fisk, bäst nyttjas och bevaras utifrån ett gemensamt regelverk. Utskottet har vid upprepade tillfällen, senast i betänkande 2018/19:MJU3 Fiskeripolitik, påpekat det självklara i att EU-gemensamma regler måste följas av samtliga parter för att reglerna ska få avsedd effekt. Utskottet ser av denna anledning positivt på att kommissionen lagt fram ett förslag till reviderad kontrollförordning för att bl.a. förbättra efterlevnaden av fiskeripolitikens regler och säkerställa lika villkor för fiskets aktörer. Utskottet påminner om det grundläggande i att fiske bedrivs i enlighet med vetenskapliga rekommendationer och att försiktighetsprincipen tillämpas i det fall det inte finns tillräcklig kunskap att tillgå om beståndssituationen. Utskottet noterar även att regeringen enligt januariavtalet har åtagit sig att vara pådrivande i EU för ett starkare samarbete som anpassar både fångstkvoter och fångstmetoder för att uppnå hållbara fiskbestånd och för att fasa ut subventioner som leder till överfiske. Vad gäller frågan om ingåendet av ett partnerskapsavtal om hållbart fiske mellan EU och Marocko konstaterar utskottet att regeringen agerat i enlighet med den ståndpunkt som är förankrad hos riksdagen.

Även om det inte finns någon specifik rättslig grund till en gemensam skogspolitik på unionsnivå konstaterar utskottet att EU-samarbetet rymmer flera processer som, direkt eller indirekt, kan medföra konsekvenser för skog, skogsbruk och skogsnäring. Utskottet påminner om att riksdagen nyligen har tillkännagett för regeringen vikten av att även fortsättningsvis tydligt värna det nationella självbestämmandet över skogsfrågor inom EU-samarbetet¹.

¹ Miljö- och jordbruksutskottets bet. 2018/19:MJU8 Skyddet av värdefull skog, rskr. 2018/19:146 och 147.

I fråga om djurskydd noterar utskottet att Sverige fortsätter att vara pådrivande för ett gott djurskydd i hela EU, bl.a. inom ramen för den europeiska djurskyddsplattformen, och att frågan om djurtransporter är högst aktuell i det samarbetet. Utskottet anförde nyligen i betänkande 2018/19:MJU11 Djurskydd att det är utskottets förhoppning att djurskyddsarbetet på sikt leder till att slakt utan föregående bedövning förbjuds helt inom EU. Utskottet välkomnade även den utredning som tillsatts för att anpassa nuvarande lagstiftning på djurhälsoområdet till EU:s nya djurhälsoförordning.

När det gäller det klimatpolitiska arbetet har utskottet vid flera tillfällen, senast i betänkande 2018/19:MJU4 Klimatpolitik, framfört att EU spelar en avgörande roll som ledare i det internationella klimatarbetet, dels genom att bidra till att nå Parisavtalets långsiktiga mål, dels genom att visa omvärlden att det går att förena god ekonomisk tillväxt med klimathänsyn. Utskottet anser att det är angeläget att regeringen fortsätter verka för att EU utformar en ambitiös och långsiktig klimatstrategi i linje med de långsiktiga målen i Parisavtalet, samt verkar för effektiva styrmedel för att minska utsläppen.

I fråga om avfallshantering har utskottet, bl.a. i betänkande 2018/19:MJU5 Cirkulär ekonomi, framhållit det tillfredsställande i att resurs- och kostnadseffektivitet är prioriterade frågor för såväl regeringen som EU.

Till följd av det som anförts ovan konstaterar utskottet sammanfattningsvis att de förslag som tas upp i de aktuella motionsyrkandena inte bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida. Utrikesutskottet bör därmed avstyrka kommittémotion 2018/19:3052 (SD) yrkandena 57–63 samt kommittémotion 2018/19:3050 (V) yrkande 13 i den del som avser fiskeavtal.

Stockholm den 23 april 2019

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M), Runar Filper (SD), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Magnus Oscarsson (KD), Tina Acketoft (L), Ulrika Heie (C), Markus Selin (S) och Staffan Eklöf (SD).

Avvikande meningar

1. Vissa jordbrukspolitiska och miljöpolitiska frågor inom EU (SD)

Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD) anför:

Sveriges jordbruk är världsunikt med hög djurvälstånd, låg antibiotikaanvändning och en miljövänlig livsmedelsproduktion. Sverigedemokraterna förespråkar handel inom den inre marknaden och med övriga världen, men det är viktigt att i så hög grad som möjligt behålla egen livsmedelsproduktion. Det är ett misslyckande att självförsörjningsgraden har sjunkit sedan EU-inträdet. Vi anser att den gemensamma jordbrukspolitiken är en icke ändamålsenlig övergripande lösning som inte är anpassad till svenska förhållanden. Sverigedemokraternas strävan är att öka det nationella inflytandet över jordbrukspolitiken och dessutom sänka medlemsavgifterna till EU. För svenskt vidkommande borde jordbruksstöden i större utsträckning hanteras av svenska staten och på så sätt uppnå både produktions-, landsbygds-, och miljömål på ett effektivt sätt. Vi motsätter oss ytterligare maktöverföring till EU, men likväl är det viktigt att försöka påverka EU:s gemensamma jordbrukspolitik i en riktning som är positiv för Sverige. Den byråkrati som omger EU:s regler måste förenklas, och den tillsyn som utförs av svenska myndigheter ska vara rättssäker, transparent och fri från onödigt betungande byråkrati.

Fisken är en gemensam resurs som vandrar mellan hav och som bör regleras genom mellanstatligt och globalt samarbete, vilket i Sveriges fall innebär samarbete inom och genom EU. Fiskerikontrollen måste dock vara lika effektiv i alla EU-länder. Regelverken i de olika Östersjöländerna kan slå olika hårt mot olika länders fiskare. Dagens fiskeripolitik inom EU gör att svenska fiskare blir särbehandlade och att fisket inte bedrivs på lika villkor inom de olika länderna.

Vi ställer höga krav på våra lantbrukare, vilket också innebär att vi har Europas kanske friskaste djur och använder i särklass minst antibiotika till djur. Kraven på ett starkt djurskydd i Sverige får inte leda till att svenskt jordbruk konkurreras ut. Sverigedemokraterna anser att de svenska böndernas konkurrenskraft ska stärkas, samtidigt som ett starkt djurskydd bibehålls. Det bästa sättet att uppnå ett starkt djurskydd inom EU är att verka för striktare gemensamma regler vid transporter samt att gemensamt motverka undantag för plågsamma slaktmetoder. Inom ramen för EU vill Sverigedemokraterna även verka för att varje medlemsstat i högre grad får införa de sjukdoms- och smittkontroller som anses nödvändiga för att förhindra införsel av smittsamma

djursjukdomar som kan utgöra ett hot mot djurs eller människors hälsa eller orsaka produktionsförluster.

Trots att det inom EU inte finns någon specifik rättslig grund för en gemensam politik för skogsbruket är den nuvarande trenden att unionen ändå reglerar skogspolitiken genom sitt inflytande över andra områden, exempelvis beslutet om de skogliga referensnivåerna. Denna process kan ses som en del av en övergripande utveckling, som ytterst syftar till att införa överstatliga inslag i medlemsländernas skogs- och energipolitik och en överföring av makt från medlemsländerna till EU:s institutioner. Sverigedemokraterna motsätter sig denna process och anser att Sverige måste värna den nationella beslutanderätten över skogspolitiken.

EU:s fågeldirektiv skulle, om det följdes strikt, innebära att skogsbruk i praktiken skulle vara mycket starkt reglerat. Det är Sverigedemokraternas uppfattning att genomförandet av detta direktiv grundligt behöver ses över. Sverigedemokraterna ser inte heller några mervärden i att EU:s institutioner numera dikterar förutsättningarna för svensk viltförvaltning. Kunskaperna om lokala förhållanden i första hand finns ute i de lokala samhällena, inte hos tjänstemän i EU:s institutioner, och besluten bör i princip flyttas närmare de områden som berörs av viltförvaltningen.

Sverigedemokraterna vill se klimatpolitiken i ett globalt perspektiv. Det krävs en insikt om att varken Sverige eller EU kan påverka koldioxidutsläppen i någon betydande utsträckning utan globala avtal. Sverigedemokraterna eftersträvar en miljö- och klimatpolitik baserad på humanism där alla världens människor har en okränkbar rätt att eftersträva en mer hälsosam morgondag. Sverigedemokraterna motsätter sig inte Parisavtalet, men vi är vaksamma när EU och regeringen använder avtalet till att införa saker som inte står där. Vi anser att Sverige inte bör öppna upp för diskussioner om att gå längre än redan beslutade utsläppsminskningar på EU-nivå. Däremot har EU:s utsläppshandelssystem visat sig vara ett effektivt sätt att begränsa utsläppen av koldioxid, just eftersom åtgärderna styrs dit de har störst effekt. Därför bör Sverige inom EU verka för att systemet ska innefatta fler länder, alltså även utanför EU.

När det gäller avfallshantering är det Sverigedemokraternas uppfattning att det utgör närmast ett typexempel på en fråga som inte lämpar sig för överstatliga lösningar. Det är naturligt att 28 olika länder prioriterar arbetet med cirkulär ekonomi olika, och det finns ingen anledning att genom överstatlighet tvinga andra europeiska länder med ansträngda statsfinanser att prioritera avfallsfrågor högre än exempelvis utveckling av infrastruktur och sociala frågor. Sådana prioriteringar görs bäst på nationell nivå.

2. Vissa jordbrukspolitiska och miljöpolitiska frågor inom EU (V)

Elin Segerlind (V) anför:

Marocko ockuperar Västsahara sedan 1975. Det är en ockupation som strider mot FN:s vilja och som dömts som illegal av den internationella domstolen i Haag.

Västsahara är rikt på naturtillgångar i form av fisk och fosfat. Trots att inget land erkänner Marockos rätt till Västsahara har Marocko relativt fritt kunnat utnyttja Västsaharas naturresurser. Den 27 februari 2018 beslutade EU-domstolen att fiskeavtalet mellan Marocko och EU inte gäller Västsahara. Domen gör klart att det enda sättet att förhandla om avtal som omfattar Västsahara är med det västsahariska folket.

Kommissionen valde att kringgå domstolens beslut och inleda en omförhandling om avtalet för att inkludera Västsahara. Den svenska regeringen röstade nej till fiskeavtalet.

I januari 2019 röstades handelsavtalet igenom i EU-parlamentet, och i februari röstades även fiskeavtalet igenom. Att avtalen nu har gått igenom kommer tveklöst att bidra till att förlänga konflikten. Naturtillgångarna är själva grundorsaken till Marockos illegala ockupation av Västsahara. Det är genom de stora inkomsterna från fosfat, ett rikt fiske och andra västsahariska tillgångar som Marocko kan finansiera sin ockupation och fortsätta sitt systematiska förtryck av den västsahariska befolkningen.

Vänsterpartiet anser att regeringen ska verka för att EU säkerställer att fiskepartnerskapsavtal mellan EU och Marocko, i enlighet med EU-domstolens beslut, inte innefattar Västsaharas territorium så länge Västsaharas folk, via deras legitima representant Polisario, inte har gett sitt samtycke.